

KONTORET FOR HARMONISERING
I DET INDRE MARKED

(VAREMÆRKER OG DESIGN)

EUROPAS BORGERE og INTELLEKTUELLE EJENDOMSRETTIGHEDER: HOLDNINGER, KENDSKAB OG ADFÆRD

SAMMENDRAG

EUROPAS BORGERE og INTELLEKTUELLE EJENDOMSRETTIGHEDER:
HOLDNINGER, KENDSKAB OG ADFÆRD

Denne forskning fremlægger resultaterne af den kvantitative undersøgelse, der er afstemt og afbalanceret i forhold til den viden, der er indsamlet gennem den kvalitative fase og litteraturgennemgangen. Den første del af diagnosen tegner et billede af europæiske borgere, der i det store og hele er positivt indstillede over for intellektuelle ejendomsrettigheder; som er af den overbevisning, at de er en vigtig søjle i den økonomiske og sociale samfundsstruktur, og som støtter lovgivning og dens håndhævelse på dette område. Resultaterne viser imidlertid også, at selv om kun en tiendedel af europæerne åbent erkender at have deltaget i overtrædelser af intellektuelle ejendomsrettigheder i de seneste 12 måneder, tolererer mere end en tredjedel denne adfærd ud fra en subjektiv betragtning.

Paradokset ligger i det forhold, at disse to holdninger ikke udelukker hinanden. Et stort flertal af EU's borgere udtaler kraftig støtte til intellektuelle ejendomsrettigheder, men synes alligevel på et personligt plan, at det kan være berettiget at bryde disse regler for at omgå konsekvenserne af begrænset købekraft eller for at protestere mod en økonomisk model, der er styret af markedsøkonomien og mærkevarer. Dette tilsyneladende modsætningsforhold sætter fokus på det gab, der findes mellem principperne på den ene side (der ville gælde ud fra en overordnet samfundsbetragtning) og de faktiske forhold på den anden side med en pragmatisk og nok mere selvcentreret individuel livsstil.

Dette modsætningsforhold udspringer måske til dels af en manglende forståelse af værdien af intellektuelle ejendomsrettigheder og det forhold, at et stort flertal af europæerne føler, at beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder ikke primært kommer dem selv som forbrugere og borgere til gode, men snarere gavner erhvervslivet og eliten. På et spørgsmål om, hvem beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder gavner mest, pegede kun 11 % af EU's borgere på forbrugerne, og under 20 % nævnte små og mellemstore virksomheder. Omvendt nævnte over 40 % store virksomheder og berømte kunstnere, og i mindre omfang opfindere, som dem, der havde størst nytte af beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder.

Der er derfor noget, der tyder på, at der skal sættes ind for at fremhæve den værdi, som intellektuelle ejendomsrettigheder bibringer Europas borgere i deres dagligdag. Det gælder især for de yngre generationer, som skiller sig væsentligt ud i forhold til de øvrige aldersgrupper.

DE VIGTIGSTE FORSKNINGSRISULTATER ER SOM FØLGER:

I – EUROPÆERNE VÆRNER OM PRINCIPPERNE FOR INTELLEKTUELLE EJENDOMSRETTIGHEDER

Europæerne værner om intellektuelle ejendomsrettigheder som en grundlæggende komponent i deres lands økonomiske og sociale struktur. De er fælles om at værne om intellektuelle ejendomsrettigheder, både som et legitimt middel til at belønne kunstneriske frembringelser, og som noget, der kan være med til at forbedre og sikre kvaliteten af produkter og tjenesteydelser.

- 96 % af EU's borgere er enige i, at det er vigtigt, at opfindere, skabere og udøvende kunstnere kan beskytte deres rettigheder og blive belønnet for deres værker
- 86 % af EU's borgere er enige i, at beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder er vigtigt, fordi det bidrager til at forbedre og sikre kvaliteten af produkter og tjenesteydelser

EU's borgere vedkender sig også i det store og hele den vigtige rolle, som intellektuelle ejendomsrettigheder spiller for innovation og økonomiske resultater.

- 76 % af EU's borgere er enige i, at innovation og intellektuelle ejendomsrettigheder går hånd i hånd, og at den ene ikke kan eksistere uden den anden
- 69 % er enige i, at virksomheder, der genererer et stort antal intellektuelle ejendomsrettigheder, bidrager væsentligt mere til skabelsen af beskæftigelse og økonomisk vækst end andre virksomheder
- 67 % af EU's borgere er enige i, at uden beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder ville der være økonomisk kaos

Denne erkendelse får et meget stort flertal af europæerne til at fordømme krænkelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og mere specifikt købet af kopivarer. Kun et lille mindretal af EU's borgere synes at finde dette acceptabelt.

- 84 % af de adspurgte EU-borgere er uenige i udsagnet: "det er i orden at købe kopivarer, når der er tale om luksusvarer"
- 79 % af de adspurgte EU-borgere er uenige i udsagnet: "det er i orden at købe kopivarer, når originalproduktet ikke kan fås dér, hvor de bor"
- 74 % af de adspurgte EU-borgere er uenige i udsagnet: "det er i orden at købe kopivarer, når prisen for det originale produkt er for høj"
- 81 % af de adspurgte EU-borgere er enige i udsagnet: "køb af kopivarer ødelægger virksomheder og jobs"
- 71 % af de adspurgte EU-borgere er enige i udsagnet: "køb af kopivarer fremmer børnearbejde og menneskehandel"

Kun meget få af de adspurgte EU-borgere erklærer at have købt kopivarer og/eller foretaget ulovlige downloads: Mere end ni ud af ti europæere siger, at de ikke har købt nogen kopivarer eller downloadet ulovligt indhold inden for de seneste 12 måneder.

- 9 % af de adspurgte EU-borgere beretter, at de bevidst har skaffet sig adgang til/downloadet eller streamet ulovligt indhold fra internettet inden for de seneste 12 måneder
- 4 % af de adspurgte EU-borgere beretter, at de bevidst har købt kopivarer, og 6 % angiver at være blevet vildledt til at købe kopivarer inden for de seneste 12 måneder

Befolkningssammensætningen kan imidlertid være en vigtig faktor at tage hensyn til ved finjustering af resultaterne:

- For så vidt angår ulovlige downloads og adgang til beskyttet indhold på internettet, spiller alder en særlig vigtig rolle: 26 % af borgerne mellem 15 og 24 år angiver at have downloadet eller skaffet sig ulovlig adgang til ophavsretligt beskyttet indhold inden for de seneste 12 måneder. Dette tal falder til 17 % blandt de 25- til 34-årige, 9 % af de 35- til 44-årige, 5 % af de 45- til 54-årige, og under 2 % af gruppen over 55.

- Kvinder og mænd beretter om nogenlunde ens indkøbsvaner, når det drejer sig om kopivarer, mens andelen af mænd, der indrømmer at have foretaget ulovlige downloads inden for de seneste 12 måneder, er dobbelt så høj som andelen af kvinder (13 % af mændene sammenlignet med 6 % af kvinderne). Denne tendens går også igen i aldersgruppen mellem 15 og 24, hvor andelen af mænd, der angiver at have købt kopivarer, ligger tæt op ad kvindernes andel (7 % af mænd i forhold til 5 % af kvinder), mens andelen af mænd fra 15 til 24 år, der angiver bevidst at have skaffet sig adgang til, downloadet eller streamet ulovligt indhold fra internettet, er 10 procentpoints højere end andelen af kvinder fra samme aldersgruppe (31 % for mænd mod 21 % for kvinder).
- Tilsvarende synes uddannelsesniveau ikke at spille nogen rolle, når det drejer sig om frivilligt køb af kopivarer, hvorimod de har stor betydning for ulovlige downloads/streaming og adgang til ulovligt indhold: 3 % af de europæiske borgere, der afsluttede deres skolegang inden det fyldte 15. år, melder at have downloadet eller skaffet sig ulovlig adgang til ophavsretligt beskyttet indhold inden for de seneste 12 måneder. Denne andel stiger til 6 % af de borgere, der afsluttede deres skolegang mellem det fyldte 16. og 19. år; til 10 % af dem, der afsluttede deres studier efter det fyldte 20. år, og til 27 % af de borgere, der stadig var i gang med en uddannelse. Endelig er der forskelle mellem medlemsstater alt efter datoen for deres optagelse i EU: 13 % af borgerne fra de medlemsstater, der blev optaget i EU efter 2004, angiver at have købt kopivarer i de seneste 12 måneder, mens det kun gælder for en tredjedel af dette tal (4 %) i de 15 øvrige medlemsstater. Denne forskel gør sig ikke gældende for ulovlige downloads eller ulovlig adgang til materiale beskyttet af ophavsret, hvor forskellene er minimale.

II – BAG STØTTEN PÅ TEORETISK PLAN TIL PRINCIPPERNE FOR INTELLEKTUELLE EJENDOMSRETTIGHEDER LIGGER EN MERE KOMPLEKS OG TIL TIDER MODSTRIDENDE VIRKELIGHED

De umiddelbare resultater beskriver generelt positive opfattelser af intellektuelle ejendomsrettigheder fra et principielt synspunkt. Disse resultater skal imidlertid ses i lyset af en mere dybtgående subjektiv analyse.

Europæernes forståelse af intellektuelle ejendomsrettigheder og dermed beslægtede begreber er langt fra konsistent og afslører betydelige forskelle mellem en selv-evalueret/”subjektiv” forståelse og en bekræftet/”objektiv” forståelse.

Der er en klar modsigelse og en kløft mellem den subjektive forståelse, som europæere erklærer at have af intellektuelle ejendomsrettigheder, og den faktiske viden, som de reelt har.

Tre fjerdedele af europæerne siger, at de forstår begrebet ”intellektuelle ejendomsrettigheder” og dermed beslægtede begreber som patenter, ophavsrettigheder, varemærker osv.

- 73 % af de adspurgte EU-borgere angiver, at de har en god forståelse af begrebet ”intellektuelle ejendomsrettigheder”
- 85 % af de adspurgte EU-borgere angiver, at de har en god forståelse af begrebet ”ophavsret”
- 79 % af de adspurgte EU-borgere angiver, at de har en god forståelse af begrebet ”patent”

De objektive indikatorer tegner imidlertid et andet perspektiv – hvor kun 13 % af europæerne udviser en god viden om, hvad begrebet ”intellektuelle ejendomsrettigheder” dækker; 51 % udviser en moderat viden, mens 37 % udviser en ringe viden.

- 46 % af de adspurgte europæere ved, at udsagnet “efter et vist stykke tid kan patenterede opfindelser lovligt kopieres af alle og enhver” er korrekt.
- 34 % af de adspurgte europæere ved, at udsagnet “geografiske betegnelser er oplysninger, der anbringes på varerne for at identificere fabrikanten i tilfælde af en reklamation”, er forkert.
- 44 % af de adspurgte EU-borgere ved, at udsagnet “et produkts design kan ikke beskyttes, det er kun muligt at beskytte logoer og produktnavne” er forkert.

Konklusionen er, at intellektuelle ejendomsrettigheder og de vigtigste dermed forbundne begreber er noget, som europæere mere gisner om end egentlig forstår i enkeltheder.

Det andet element, der nuancerer europæernes stærke forståelse af principperne bag intellektuelle ejendomsrettigheder, er eksistensen af en vis grad af tolerance over for tanken om, at overtrædelser af intellektuelle ejendomsrettigheder kan anses for legitime.

Et betydeligt mindretal af europæerne (ca. en tredjedel) ser kopiering af varer i et positivt lys, som en “smart” måde at bevare sin købekraft på, og også som en “protesthandling” mod store mærkevarer og det ulige økonomiske system.

Selv om kopiering fordømmes på et rent etisk plan og anses for at have meget negative konsekvenser på makroøkonomisk niveau, ses fænomenet straks i et mere positivt lys, når man betragter det ud fra et individuelt perspektiv og den personlige fordel.

- 34 % af de adspurgte EU-borgere er enige i udsagnet: “køb af kopivarer giver mulighed for at foretage et smart køb, så man kan få de varer, man gerne vil have, samtidig med at man bevarer sin købekraft”
- 38 % af de adspurgte EU-borgere var enige i udsagnet: “køb af kopivarer er en protesthandling og en måde at modsætte sig den markedsstyrede økonomi og de store mærkevarer”

Disse opfattelser er ikke lige udbredte blandt alle EU's befolkninger. De er mere eller mindre udtalte afhængigt af respondenternes alder, beskæftigelse og bopæl. De to udsagn (køb af kopivarer, der ses som “en protesthandling” og/eller “et smart køb”) følger lignende mønstre:

- **Alder synes at være en betydningsfuld variabel, som der skal tages hensyn til.** Jo yngre EU-borgerne er, desto mere tilbøjelige er de til at være enige i disse udsagn. 49 % af EU's borgere mellem 15 og 24 er enige i, at køb af kopivarer kan ses som en “protesthandling”. Dette tal falder jævnt med alderen: 44 % af de 25- til 34-årige, 38 % af de 35- til 44-årige, 35 % af de 45- til 54-årige, 34 % af de 55- til 64-årige og 32 % af de over 65-årige borgere er enige i dette udsagn. Samtidig er 52 % af EU's borgere mellem 15 og 24 enige i, at kopivarer giver forbrugeren mulighed for at gøre “et smart køb”; dette tal falder ligeledes jævnt med alderen: 39 % af de 25- til 34-årige, 34 % af de 35- til 44-årige, 31 % af de 45- til 54-årige, 29 % af de mellem 55- til 64-årige og 25 % af de over 65-årige er enige.

- Opfattelserne varierer ligeledes betydeligt afhængigt af respondenternes beskæftigelse. 50 % af jobsøgende EU-borgere er enige i, at det at købe kopivarer kan ses som "en protesthandling" set i forhold til 38 % af EU's borgere generelt. Dette resultat er ligeledes højere blandt "tilsynsførende og arbejdsledere" (46 %), "arbejdstagere" (44 %), men højest af alle ligger "studerende" (50 %, den højeste grad af enighed målt blandt beskæftigelsesgrupper)
- Uddannelsesniveaue påvirker ikke resultaterne om dette spørgsmål lineært. Det bemærkes imidlertid, at borgere, der har studeret længst (dvs. har afsluttet deres studier efter det fyldte 20. år) udtrykker den laveste accept (35 % er enige i, at køb af kopivarer kan være en protesthandling)
- Generelt er graden af enighed med de to udsagn betydeligt højere i medlemsstater, der blev optaget i EU efter 2004 (45 % er enige i tanken om, at det at købe kopivarer kan være en protesthandling), end i de øvrige medlemsstater (36 % er enige med dette udsagn)

Analysen af opfattelserne og holdningerne blandt den yngste generation af europæere viser, at borgere mellem 15 og 24 år har de mest tolerante synspunkter, for så vidt angår kopivarer og ulovlige downloads.

Ud over ovennævnte resultater er den yngre generation især tilbøjelig til at mene, at ulovlige downloads eller ulovlig adgang til ophavsretligt beskyttet indhold er acceptabelt, selv om et flertal deler den generelle accept af de almene principper bag intellektuelle ejendomsrettigheder.

- 22 % af europæerne anser det for acceptabelt at downloade eller skaffe sig ulovlig adgang til ophavsretligt beskyttet indhold, hvis der ikke findes noget lovligt alternativ i deres land. Dette tal er 20 procentpoints højere blandt borgere i alderen fra 15 til 24 år (42 %)
- 42 % af europæerne anser det for acceptabelt at downloade eller skaffe sig ulovlig adgang til ophavsretligt beskyttet indhold, hvis det er til personligt brug. Dette tal stiger med 15 procentpoints til 57 % blandt borgere i alderen fra 15 til 24 år

Analysen af spørgsmål, der vedrører de vigtigste begunstigede i forbindelse med intellektuelle ejendomsrettigheder, kan give en vis forklaring på det paradoks, der er beskrevet ovenfor.

På spørgsmålet om, hvem der får mest glæde af beskyttelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder, nævner blot ca. en tiendedel af europæerne "forbrugere som dem selv" og peger langt hyppigere på store virksomheder og succesfulde kunstnere som de vigtigste begunstigede af dette regelsæt og dets håndhævelse.

Dette kan måske afspejle en følelse af, at intellektuelle ejendomsrettigheder primært tjener elitens interesser og synes at være et udtryk for manglende forståelse af, eller direkte uenighed med, idéen om den værdi, som disse rettigheder tilfører Europas borgere generelt.

Lovlige tilbud

I dette afsnit blev der sat særligt fokus på lovlige tilbud om adgang til ophavsretligt beskyttet indhold (musik, film, tv-shows, bøger, sportsbegivenheder live, billeder, aviser eller videospil) på internettet.

Respondenternes bevidsthed om muligheder for lovlig adgang afhænger primært af indholdet. Den er temmelig høj for musik (65 % af europæerne ved, at der findes lovlige tilbud om at downloade eller streame musik i deres land); mere end halvdelen ved det samme om film (56 %), aviser (55 %), tv-serier (51 %) og bøger (50 %); mindre end halvdelen er klar over lovlige tilbud af videospil (46 %), fotografi (46 %) og live dækning af sportsbegivenheder (44 %).

Graden af viden om de lovlige tilbud på internettet varierer betydeligt fra land til land. Uanset indholdet er kendskabet til lovlige tilbud størst i de nordiske lande (Danmark, Sverige, Finland), i de angelsaksiske lande (Storbritannien, Irland), samt i Belgien og Holland. Omvendt er kendskabet til lovlige tilbud lavest, og langt under gennemsnittet i Europa, i Kroatien, Bulgarien, Rumænien, Polen, Malta og Italien. Der er langt større viden om de lovlige tilbud blandt de yngre generationer, som også påvirkes mest af ulovlige downloads. Uanset type af indhold, er kendskabet til lovlige tilbud mindst otte procentpoints højere blandt de yngre generationer end for gennemsnittet for Europa:

- 83 % af de 15- til 24-årige ved, at der findes lovlige tilbud online for musik
- Ca. to tredjedele af de 15- til 24-årige kender til lovlige tilbud om adgang til film (67 %) og tv-serier (65 %)
- Seks ud af ti respondenter siger, at de ved, hvordan man lovligt får adgang til aviser (63 %), fotografi (62 %) og bøger (60 %)
- Et flertal af den unge generation ved, hvordan man lovligt får adgang til videospil (55 %) og live dækning af sportsbegivenheder (55 %)

Kvaliteten og mangfoldigheden af disse lovlige tilbud vurderes positivt af europæerne. Der findes imidlertid stadig et betydeligt mindretal blandt de 15- til 24-årige, ca. en tredjedel, der finder de ulovlige tilbud mere attraktive:

- 55 % af europæerne deler den opfattelse, at "kvaliteten af det indhold, som lovlige tjenester tilbyder, er mindst lige så god som den, der kan findes via de ulovlige løsninger", mens 27 % er uenige. For dem, der kender begge typer tilbud bedst, dvs. de yngre generationer, er forholdet 63 % - 33 % for de 15- til 24-årige og 61 % - 30 % for de 25- til 34-årige. En tredjedel af de unge europæere anser derfor ulovligt indhold for at være bedre end de lovlige tilbud
- Halvdelen af europæerne synes at lovlige tilbud er mindst lige så alsidige som de ulovlige tilbud, mens 30 % er uenige med dette udsagn. Forholdet er 55 % - 39 % for de 15- til 24-årige, og 54 % - 37 % for de 25- til 34-årige. Næsten fire ud af ti unge europæere synes altså, at ulovligt indhold på internettet er mere alsidigt end det lovligt tilgængelige indhold
- 19 % af europæerne var ikke klar over, om et websted, hvor man kunne downloade musik eller videoer, var lovligt eller ej, og 12 % undersøgte rent faktisk, om et websted for download var lovligt eller ej. Det skal bemærkes, at disse tal er langt højere for de 15- til 24-årige, idet 42 % har spekuleret over, om et websted, hvorfra man kunne downloade musik eller videoer, var lovligt eller ej, og 26 % havde rent faktisk undersøgt det for at finde ud af, om webstedet var lovligt.

Eksistensen af og kendskabet til lovlige tilbud kan have virkning på ulovlige downloadaktiviteter, idet 80 % af europæerne er enige i udsagnet: “i det omfang der findes en prismæssigt rimelig lovlig løsning, foretrækker jeg at få adgang til/downloade/streamede indhold gennem autoriserede platforme frem for de ulovlige”, et tal, der denne gang er helt identisk med resultatet blandt borgere fra 15 til 24 år.

